

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.10, No.3, 2015, pp.210-219

O J E D

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

A STUDY OF TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP IN ACADEMIC ADMINISTRATION
OF SMALL SIZED SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER DUSIT DISTRICT OFFICE, BANGKOK

นางสาวกุลนิษฐ์ ปรีดี*

Koonlanit Preedee

ผศ.ดร.ชญาพิมพ์ อุสาโห**

Asst. Prof. Dr. Chayapim Usaho, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประชากร คือ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน ประชากรผู้ให้ข้อมูล จำนวน 52 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 4 คน และข้าราชการครู 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ใช้สถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.505$) เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการมีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ 1) หลักสูตรสถานศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: koonlanit@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: chayapim.u@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The objectives of this survey research were to a study of transformational leadership in academic administration of small sized school administrators under Dusit District office, Bangkok. The population was 4 small sized school. The total of population were 52 people, 4 administrators, 48 teachers.. The instruments used were a checklist and rating scale questionnaire. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that the overview of transformational leadership in academic administration of small sized school administrators under Dusit District office, Bangkok was rated at high level ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.505$). The mean of academic administration factor was ranked by following: 1) curriculum 2) supervision 3) measurement and evaluation 4) program administration. The mean of transformational leadership factor was ranked by the following: 1) Intellectual Stimulation 2) Inspiration Motivation 3) Idealized Influence 4) Individual Consideration.

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง/การบริหารวิชาการ/โรงเรียนขนาดเล็ก/สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

KEYWORDS: TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP/ACADEMIC ADMINISTRATION/SMALL SIZED SCHOOL / UNDER DUSIT DISTRICT OFFICE, BANGKOK

บทนำ

การบริหารโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการบริหารและมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ตามที่กฎหมายกำหนดโดยนโยบาย กฎ ระเบียบ เกณฑ์ และมาตรฐาน ที่กำหนดโดยรัฐมาดำเนินการตามแนวทาง เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ให้เกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ในฐานะที่ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจสูงสุดในโรงเรียนและเป็นผู้บังคับบัญชาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีความพร้อมจะปรับเปลี่ยนบทบาทในการบริหารโรงเรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีทักษะความสามารถของผู้นำในการกระตุ้น ปรับเปลี่ยนศักยภาพ ค่านิยม และทัศนคติในการทำงานของผู้ตามให้มีความมุ่งมั่น จงรักภักดีต่อองค์กร โดยที่ผู้ตามให้ความร่วมมืออย่างเต็มศักยภาพ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร (ดำรงศรี ร่ม, 2553) การบริหารการศึกษา เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะแสดงศักยภาพในการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้ตามมาตรฐาน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการบริหารวิชาการ เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการ คือการสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการงานวิชาการ และเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน ดังนั้นคุณภาพของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียน การบริหารวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนที่จะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้ทุกระดับชั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องกระจายอำนาจในการบริหารวิชาการอย่างชัดเจน เพื่อที่จะพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะจำเป็นในการดำรงชีพในสังคมได้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545) ซึ่งงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับ

หลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษาและการจัดการเรียน การสอน ซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา เกี่ยวข้องกับผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ ลักษณะของงานนั้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญ เพราะถือว่าเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษา และถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา รวมถึงเป็นด้านที่มีการประเมิน มาตรฐานจากสำนักงานประเมินมาตรฐานการศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540)

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ต้องมีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2550) โดยมีการกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาไทยในทศวรรษ ที่สอง พ.ศ. 2551-2561 โดยมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 4 เรื่อง ได้แก่ 1) คุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) คุณภาพครูยุคใหม่ 3) สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ 4) ระบบบริหารจัดการใหม่ (แนวทางการบริหาร จัดการคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, 2554) การบริหารวิชาการเป็นหัวใจของการบริหาร การศึกษา ในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ซึ่งมีบทบาท สำคัญที่สุด มีหน้าที่เป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ รวมถึงดูแล ควบคุม กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการทำงานในส่วนต่างๆ ของสถานศึกษา ให้ดำเนินงาน เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งถือว่าเป็นภาระงานและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไม่ว่าจะบริหารใน โรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม ดังนั้นสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ นักเรียนมีคุณภาพหรือไม่ นั้น จึงขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำและความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก สถานศึกษา มีบุคลากรครูเป็นทรัพยากรอันสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งนี้บุคลากรครู จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี จะมีความสุขในการทำงาน พร้อมทั้งจะพัฒนาคุณภาพของตนเองและพัฒนาคุณภาพ ในการจัดการเรียนการสอนอันส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน สร้างคนไทยที่มีคุณภาพ

จากผลรายงานประจำปีโรงเรียนในสังกัดเขตดุสิต ปีการศึกษา 2556 การประเมินภายในตาม มาตรฐานกรุงเทพมหานคร (SMART School) เพื่อประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มาตรฐานด้านจัดการศึกษา มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ มาตรฐานด้านการมีอัตลักษณ์ของสถานศึกษา ได้ระดับดีเยี่ยม ทุกโรงเรียน ทั้งที่ขนาดโรงเรียน มีความแตกต่างกัน ซึ่งการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีข้อจำกัด ทางด้านทรัพยากรบุคคล ตามอัตราส่วนจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน ปัญหาด้านขวัญกำลังใจของบุคลากร ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูไม่ครบชั้น ทำให้ครูคนหนึ่งต้องสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียนและยังต้องทำงาน ด้านอื่นอีก เมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานของครูในโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้แสดงศักยภาพภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษาเทียบเท่ากับ โรงเรียนในสำนักงานเขตดุสิต ดังนั้น จึงศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ของโรงเรียนและเพื่อเป็นต้นแบบการบริหารในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดของ Bass and Avolio (1994) และวิเคราะห์การบริหารวิชาการจาก แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานวิชาการ
ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
(Idealized Influence)
 2. การสร้างแรงบันดาลใจ
(Inspiration Motivation)
 3. การกระตุ้นทางปัญญา
(Intellectual Stimulation)
 4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล
(Individual Consideration)
- (Bass and Avolio, 1994)

การบริหารงานวิชาการ

1. หลักสูตรสถานศึกษา
2. การจัดการเรียนรู้
3. การนิเทศการศึกษา
4. การวัดผลประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดสมณานัมบริหาร โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร โรงเรียนวัดราชผาติการาม และ โรงเรียนวัดสวัสดีวีรสิมาราม

ประชากรผู้ให้ข้อมูล ทั้งหมด 52 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 4 คน ครู 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าหลักการ ทฤษฎี และรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากหนังสือ เอกสาร บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย
2. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารวิชาการ นำมาสร้างข้อคำถามในเครื่องมือ
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเอกัตศึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และการใช้สำนวนภาษา

5. นำผลการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาเอกัตถศึกษาเพื่อพิจารณาความเห็นชอบในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในการตอบแบบสอบถามจำนวน 52 ฉบับ ด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามคืนครบจำนวน 52 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.505$)

ก. ตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการ

1. เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ 1) หลักสูตรสถานศึกษา 2) การนิเทศการศึกษา 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การจัดการเรียนรู้

2. เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบย่อยของการบริหารวิชาการ พบว่า

2.1 หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.394$, $\sigma = 0.506$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.542$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.542$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.639$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูสามารถตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.643$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ มาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.585$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถจูงใจให้ครูร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.648$) ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเหมือนกันคือ ผู้บริหารโรงเรียนจัดระบบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญาและตามความต้องการ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.569$)

2.2 การนิเทศการศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.551$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนสร้างบรรยากาศให้ความเป็นกันเองและเปิดโอกาสพูดคุยซักถามในการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.641$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีความซื่อตรงในการนิเทศ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.669$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนสามารถชี้แนะเพื่อให้ครูมีการพัฒนาและมีการคิดริเริ่ม

สิ่งใหม่ๆ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.603$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนให้คำแนะนำช่วยเหลือเป็นรายบุคคลในการพัฒนาความสามารถ ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.590$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนให้กำลังใจโดยการชื่นชมหรือให้รางวัลแก่ครู ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.685$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศแบบกัลยาณมิตร ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.715$) ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเหมือนกัน คือ ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศอย่างสม่ำเสมอตามกำหนดการ ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.627$)

2.3 การวัดผลและประเมินผล พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.521$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนวางระบบการวัดประเมินผลที่มีความน่าเชื่อถือ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.639$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูออกแบบการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.698$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนไต่ถามการวัดผลและประเมินผลอย่างรอบคอบ ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.637$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโรงเรียนในสังกัด ($\mu = 4.23$, $\sigma = 0.757$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนติดตามการวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.683$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.637$)

2.4 การจัดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.643$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนดูแลเอาใจใส่การจัดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.542$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนเสนอแนะแนวทางปฏิบัติให้ครูในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.542$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.610$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดตามลำดับดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่าย ($\mu = 4.42$, $\sigma = 0.671$) 2) ผู้บริหารโรงเรียนชี้แนะและเป็นพี่เลี้ยงในการจัดการเรียนรู้ของครู ($\mu = 4.19$, $\sigma = 0.643$) 3) ผู้บริหารโรงเรียนจัดปัญหาและชี้แนะแนวทาง วิธีการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.667$) ข้อที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเหมือนกันคือ ผู้บริหารโรงเรียนได้รับเชิญเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในเครือข่าย ($\mu = 4.02$, $\sigma = 0.671$)

ข. ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1. เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

2. เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า

2.1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.568$) ค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ 1) การนิเทศการศึกษา ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.664$) 2) การวัดผลประเมินผล ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.568$) 3) หลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.549$) 4) การจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.599$)

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.565$) ค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ 1) การนิเทศการศึกษา ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.592$) 2) การวัดผลประเมินผล ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.631$) 3) หลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.628$) 4) การจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.619$)

2.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.486$) ค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ 1) หลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.509$) 2) การนิเทศการศึกษา ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.607$) 3) การวัดผลและประเมินผล ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.607$) 4) การจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.482$)

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.553$) ค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ 1) หลักสูตรสถานศึกษา ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.569$) 2) การนิเทศการศึกษา ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.586$) 3) การวัดผลประเมินผล ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.683$) 4) การจัดการเรียนรู้ ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.544$)

ตาราง สรุปภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ตามองค์ประกอบของการบริหารวิชาการและองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผู้ให้ข้อมูล ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ในการบริหารวิชาการ	ผู้บริหาร โรงเรียน	แปล ผล	ลำดับ	ครู	แปล ผล	ลำดับ	ผู้บริหาร และครู	แปล ผล	ลำดับ
การบริหารวิชาการ									
1. หลักสูตรสถานศึกษา	$\mu = 4.85$ $\sigma = 0.105$	มากที่สุด	3	$\mu = 4.35$ $\sigma = 0.508$	มาก	1	$\mu = 4.394$ $\sigma = 0.506$	มาก	1
2. การจัดการเรียนรู้	$\mu = 4.72$ $\sigma = 0.74$	มากที่สุด	4	$\mu = 4.28$ $\sigma = 0.483$	มาก	4	$\mu = 4.31$ $\sigma = 0.499$	มาก	4
3. การนิเทศการศึกษา	$\mu = 4.86$ $\sigma = 0.106$	มากที่สุด	2	$\mu = 4.34$ $\sigma = 0.549$	มาก	2	$\mu = 4.393$ $\sigma = 0.551$	มาก	2
4. การวัดผลประเมินผล	$\mu = 4.96$ $\sigma = 0.063$	มากที่สุด	1	$\mu = 4.32$ $\sigma = 0.529$	มาก	3	$\mu = 4.37$ $\sigma = 0.521$	มาก	3
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง									
1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	$\mu = 4.82$ $\sigma = 0.089$	มากที่สุด	3	$\mu = 4.32$ $\sigma = 0.486$	มาก	3	$\mu = 4.36$ $\sigma = 0.486$	มาก	3
2. การสร้างแรงบันดาลใจ	$\mu = 4.90$ $\sigma = 0.063$	มากที่สุด	1	$\mu = 4.34$ $\sigma = 0.566$	มาก	2	$\mu = 4.38$ $\sigma = 0.565$	มาก	2
3. การกระตุ้นทางปัญญา	$\mu = 4.90$ $\sigma = 0.157$	มากที่สุด	2	$\mu = 4.35$ $\sigma = 0.536$	มาก	1	$\mu = 4.39$ $\sigma = 0.533$	มาก	1
4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	$\mu = 4.84$ $\sigma = 0.245$	มากที่สุด	4	$\mu = 4.29$ $\sigma = 0.553$	มาก	4	$\mu = 4.34$ $\sigma = 0.553$	มาก	4

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

1. ด้านหลักสูตรสถานศึกษา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านหลักสูตรสถานศึกษา โดยเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยสอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง เทคโนโลยี ปรึชญา และความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดระบบในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และมีการมอบหมายงานครูในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อให้ครูได้แสดงศักยภาพในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่นทุ่มเทและร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเต็มความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียนมีความพร้อมที่จะศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลใหม่ๆ มาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารโรงเรียนจะรับฟังความคิดเห็นของครูในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างตั้งใจ และสนับสนุนให้ครูสามารถตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ครูร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพา เวียงมกล อัดโดตร (2554) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมปอง เส็งดอนไพร (2555) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อันรู้และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

2. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีทรัพยากรบุคคลค่อนข้างจำกัด ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบงานที่หลากหลาย ครูมีบทบาทหน้าที่ ทั้งงานจัดการเรียนการสอน งานในสำนักงาน และงานเกี่ยวกับชุมชน ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองความต้องการและภาระหน้าที่ของครูแต่ละคนได้อย่างเสมอภาค โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้บริหารโรงเรียนสร้างบรรยากาศในการสื่อสารเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนยึดหลักการจัดให้ครูสอนตรงตามสาขาวิชาและประสบการณ์ ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายงานตามความสามารถของครู ผู้บริหารโรงเรียนดูแลเอาใจใส่ครูเป็นรายบุคคลและเป็นทีที่ปรึกษาคอยช่วยเหลือในพัฒนาศักยภาพครูให้สูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนแสวงหา เทคนิค วิธีการใหม่ๆ สนับสนุนและให้โอกาสเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจโดยการชื่นชมหรือให้รางวัล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ ทำให้ครูรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาธิตา เสมอชีพ (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงของ

ผู้บริหารโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต พบว่า ในภาพรวมผู้อำนวยการมีพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงรวมทุกองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะอยู่ในระดับมาก โดยมีพฤติกรรมด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และสุดท้ายคือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมควร ไกรพน (2546) ได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รองลงมาคือด้านการสร้างบารมีและด้านการกระตุ้นเชิงปัญญา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ควรกำหนดมาตรการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนการสำรวจความต้องการและความสามารถของครูเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของครู

เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ควรพัฒนาครู ให้มีทักษะ ความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และนักเรียน

เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัย เรื่องการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ดำรงค์ ศรีอร่าม. (2553). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยุพา เวียงกมล อัดโดตร. (2554). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2554). แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร การบริหารวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2556). รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2556. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สาธิตา เสมอชีพ. (2557). พฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน:กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต.วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 9, 561- 569. สืบค้นจาก <http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V93/v93d0045.pdf>
- สมควร ไกรพน. (2546). แบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันราชภัฏเลย.
- สมปอง เล็งดอนไพร. (2555). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ .วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (OJED), 7, 1671-1680. สืบค้นจาก <http://www.edu.chula.ac.th/ojed/doc/V71/v71d0121.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์.

ภาษาอังกฤษ

- Bernard M. Bass & Bruce J. Avolio. (1994). *Improving organization effectiveness through transformational leadership*. Thousand oak: Sage Publications.